Høringssvar: Konsekvensutredning av Håmmålsfjellet–Såleskinna som vinterbeite for Fosen reinbeitedistrikt

Fylkesstyret i KS Innlandet anerkjenner statens ansvar for å følge opp Høyesteretts dom i Fosen-saken og behovet for å finne løsninger som ivaretar samiske rettigheter. Samtidig er det avgjørende at avbøtende tiltak og løsninger ikke innebærer at belastningen flyttes over på andre lokalsamfunn, næringer og naturverdier som ikke har hatt noen rolle i den opprinnelige konflikten.

Et grunnleggende rettferdighetsprinsipp må være at tidligere feil begått av staten ikke løses gjennom nye overtramp mot andre interesser. Det er vanskelig å se at dette forslaget oppfyller et slikt prinsipp. De aktuelle kommunene, grunneierne og landbruksnæringen har ikke vært part i konflikten på Fosen, men risikerer nå å måtte bære konsekvensene av statens manglende håndtering av saken.

Det er også viktig å merke seg at det allerede er konflikter i området fordi tamrein fra Femund sijte årlig trekker over distriktsgrensen og inn i disse områdene, der de gjør skade på både skog, utmark og dyrket mark. De trekker altså årlig inn i et område der de ikke har beiterettigheter, mens staten som har ansvaret for forvaltningen velger å ikke gjøre noe med problemet. Ved å tillate å benytte Håmmålsfjell-Sålekinna som vinterbeite for Fosen-rein vil staten legge grunnlaget for enda større konflikter, før de har lykkes med å løse den eksisterende konflikten.

Kommunalt selvstyre og lokal råderett

Fylkesstyret i KS Innlandet er særlig opptatt av betydningen av det kommunale selvstyret. Kommunene har et legitimt ansvar for å forvalte sine arealer, naturressurser og utviklingsmuligheter til beste for egne innbyggere. Dersom staten ensidig pålegger lokalsamfunn betydelige nye belastninger som følge av en konflikt de ikke har vært involvert i, utfordrer dette grunnleggende prinsipper om lokal medvirkning og kommunal råderett.

Lokalsamfunnene i regionen har gjennom generasjoner forvaltet sine arealer med utgangspunkt i lokale behov, næringsinteresser og naturverdier. Når staten nå vurderer å etablere et vinterbeiteområde i et område med omfattende eksisterende bruk, må kommunenes vurderinger tillegges betydelig vekt.

Betydningen av landbruket og lokal verdiskaping

Det foreslåtte området er ikke et tomt eller ubrukt fjellområde. Det er en del av et aktivt landbruks- og utmarksområde som bidrar til betydelig verdiskaping, sysselsetting og bosetting i regionen.

Landbruket i Innlandet spiller en avgjørende rolle både for nasjonal matproduksjon, lokal næringsutvikling og opprettholdelse av levende bygdesamfunn. Beiteressurser,

utmarksforvaltning og tilknyttede næringer representerer store økonomiske og samfunnsmessige verdier.

Det problematisk at konsekvensene for eksisterende næringsutøvelse og lokal verdiskaping fremstår som underordnet behovet for å finne en løsning på Fosen-konflikten. Dersom viktige landbruksinteresser svekkes som følge av tiltaket, vil dette være en belastning som påføres en tredjepart uten ansvar for den opprinnelige situasjonen.

Uakseptabel risiko for sammenblanding av villrein og tamrein

Risikoen for sammenblanding mellom villrein og tamrein er særlig alvorlig. Gjennom mange år har kommuner, fylkeskommuner, grunneiere og lokale aktører blitt møtt med stadig strengere krav for å beskytte villreinens leveområder. Kommunene har tatt et betydelig ansvar for å begrense egen utvikling, stille krav i arealforvaltningen og gjennomføre tiltak for å ivareta villreinen.

Det framstår derfor som svært paradoksalt at staten, som selv har det nasjonale ansvaret for bevaring av villrein, nå vurderer en løsning som innebærer en risiko for sammenblanding mellom villrein og tamrein.

Selv om risikoen beskrives som begrenset, vil konsekvensene kunne bli svært alvorlige dersom en slik situasjon oppstår. Enhver risiko for sammenblanding må vurderes svært kritisk, denne risikoen kan ikke anses som akseptabel.

Tiltaket vil dessuten kunne medføre praktiske og dyrevelferdsmessige utfordringer knytte til transport, håndtering og flytting av rein, herunder økt risiko for skader og sykdomsspredning.

Tillit til villreinforvaltningen

Villreinforvaltningen i Norge er i stor grad avhengig av lokal oppslutning og tillit. Kommunene har over tid gjort krevende prioriteringer for å følge opp nasjonale målsettinger om å styrke villreinens levekår.

Dersom staten nå velger å se bort fra den risikoen som er påpekt for villreinbestandene, samtidig som kommunene forventes å gjennomføre restriktive tiltak i egen arealforvaltning, vil dette kunne skape betydelig frustrasjon og mistillit.

En slik beslutning vil lett kunne oppfattes som at staten stiller strenge krav til kommunene, samtidig som staten selv er villig til å sette de samme verdiene i fare når det er politisk ønskelig. Dette vil kunne skape både forargelse og svekket legitimitet for den nasjonale villreinpolitikken.

Vi frykter at resultatet kan bli redusert motivasjon lokalt for å gjennomføre framtidige tiltak til beste for villreinen. Dette vil være svært uheldig i en tid hvor nettopp samarbeid mellom stat og kommune er avgjørende for å lykkes med bevaringsarbeidet.

Fraråder etablering

Fylkesstyret i KS Innlandet mener konsekvensutredningen avdekker en rekke alvorlige utfordringer knyttet til kommunalt selvstyre, lokal verdiskaping, landbruksinteresser og villreinforvaltning.

Vi kan ikke støtte en løsning som innebærer at kommuner, grunneiere og næringsaktører som ikke har vært part i den opprinnelige konflikten, må bære belastningen av statens håndtering av Fosen-saken.

Staten må søke løsninger som ivaretar samiske rettigheter uten å påføre andre lokalsamfunn uforholdsmessige belastninger, og uten å skape ny konflikt mellom viktige samfunnsinteresser. Tidligere urett kan ikke rettes opp gjennom nye inngrep mot andre grupper, næringer og naturverdier.

På denne bakgrunn fraråder fylkesstyret i KS Innlandet at Håmmålsfjellet–Såleskinna etableres som vinterbeite for Fosen reinbeitedistrikt.